

Predškolská a elementárna pedagogika a jej medzinárodná akceptácia: Portrét jednej slovenskej slabosti^{1,2}

Ondrej Kaščák^{a,b}, Branislav Pupala^{a,b},
Veronika Lehotská^a, Oľga Zápotočná^{a,b}

^a Trnavská univerzita v Trnave, Pedagogická fakulta

^b Slovenská akadémia vied, Centrum pedagogického výskumu ÚVSK

Abstrakt: Štúdia vyhodnocuje univerzitné katedry pôsobiace v odbore predškolská a elementárna pedagogika z hľadiska ich participácie v medzinárodnom publikačnom prostredí. Pracuje s údajmi z deviatich katedier na siedmich pedagogických fakultách na Slovensku. Vyhodnocovanými údajmi sú počty registrovaných publikačných výstupov 122 pracovníkov daných katedier v štyroch vedeckých databázach – SCOPUS, Web of Science, ERIC a Proquest Central. Porovnávajú sa celkové počty výstupov vo všetkých uvedených databázach, ako aj v jednotlivých databázach samostatne. Vyhodnotená je vedecká produkcia tohto typu v časovej osi. Výsledky ukazujú veľké rozdiely medzi sledovanými pracoviskami a vážne zaostávanie mnohých pracovísk v týchto parametroch kvality vedeckej práce. Podľa nastavených kritérií na hodnotenie výskumnej činnosti v rámci súčasných akreditácií slovenských univerzitných pracovísk by len jedna univerzita mohla získať práva na realizáciu doktorandského štúdia v danom odbore a len tri na realizáciu magisterských programov. Štúdia súčasne obhajuje stanovisko, že súčasný tlak na plnenie scientometrických kritérií je pre akademickú kultúru v danom odbore prospešný a jeho odmietanie ako formy neoliberalného teroru v našich podmienkach neobstojí.

Kľúčové slová: katedry predškolskej a elementárnej pedagogiky, publikačné výstupy, medzinárodné databázy, kvalita výskumu, akreditácia

Preschool and Primary School Pedagogy and Its International Acceptance: Portrait of One Slovak Weakness

Abstract: Study evaluates how university departments of preschool and primary school education are involved in international publication activities. Data collected from 9 departments of teacher training colleges in Slovakia are analysed to summarise publications of 122 faculties from these departments registered in 4 academic databases – SCOPUS, Web of Science, ERIC and Proquest Central. Comparative analysis of total number of publications registered in all selected databases and in individual databases either is used to evaluate scientific activity of departments in time series. Results of analyses show significant gap between departments and profound lag of many of departments in these indicators of the quality of scientific activities. These analyses also show that only one university would meet criteria adjusted for accreditation of doctoral study program in this study area and three universities for accreditation of master study program. Moreover, study defends the stand-point that contemporary pressure on meeting scientometric indicators is beneficial for academic culture in this area and its denial as a representation of neoliberal terror will not stand on in our academic environment.

¹ Štúdia je výstupom grantových projektov VEGA 1/0057/15, VEGA 2/0140/15, KEGA 005TTU-4/2015.

² Pozn. redakce: Autoři po dohodě s redakcí upozorňují na potenciální konflikt zájmů, viz část 2 článku. Deklarování střetu zájmů považuje redakce za součást kultivace akademického prostředí, po kterém autoři volají.

120 **Keywords:** departments of preschool and primary school education, publication outcomes, international academic databases, quality of research, accreditation

DOI: 10.14712/23363177.2015.75

V čase tvorby a publikovania tohto príspevku boli na Slovensku v plnom prúde procedúry komplexných akreditácií vysokých škôl. Ich absurdná prebyrokratizovanosť je trňom v oku všetkých vysokých škôl, no oprávnená kritika tohto fenoménu nie je témou tohto príspevku. Je ním otázka, ako by sme mohli vnímať akademický a vedecký status predškolskej a elementárnej pedagogiky, ak by sme zobrali do úvahy merito evaluačných kritérií, ktoré sa používajú napr. aj v uvedených komplexných akreditáciách na Slovensku, ale aj v mnohých ďalších evaluačných či akreditačných procedúrach vo svete. Cez nami vybrané kritériá tak filtrujeme potenciál našich akademikov z tejto oblasti preniknúť cez svoje výskumy a publikácie do širšieho medzinárodného priestoru a získať v ňom istú mieru akceptácie.

Aj keď predmetom predloženej štúdie je slovenská predškolská a elementárna pedagogika, aktuálna situácia na Slovensku sa javí byť veľmi podobná tej v Čechách. Špeciálne vo vzťahu práve k predškolskej pedagogike ju charakterizuje Průcha (2011, s. 158):

záležitosti týkajúce sa obdobia preprimárneho vzdelávania zůstávají výrazně nepovšimnuty ze strany pedagogických výzkumníků. Stačí se podívat na sborníky konferencí ČAPV z předchozích let nebo na časopis *Pedagogika* a další periodika, z nichž je zřejmé, že předškolní věk dětí není empirickým výzkumem téměř vůbec pokryt.

Najmä neschopnosť akademikov z oblasti predškolskej pedagogiky preniknúť do vedeckých pedagogických periodík v česko-slovenskom kontexte je zarážajúca. Analýzy, ktoré vykonávali v rámci kvalifikačných prác naši študenti (napr. Hošťáková, 2014), ukazujú, že za ostatných 10 rokov príspevky z oblasti predškolskej pedagogiky v takých časopisoch ako *Pedagogika*, *Pedagogická orientace*, *Studia Paedagogica*, *E-Pedagogium*, *Pedagogika.sk*, *Journal of Pedagogy*, *Orbis Scholae* predstavujú výhradne príklady pozitívnych deviácií. Nezriedka sa príslušné štúdie neobjavujú v celých ročníkoch týchto časopisov. Neschopnosť presadiť sa v národnom vedecko-pedagogickom priestore čo-to vypovedá o medzinárodných potenciáloch odboru u nás.

1 Východiská

1.1 Falošní kritici neoliberalizmu

Vyvracať argument, že predškolská a elementárna pedagogika sú predovšetkým národne orientované odbory s limitovanou možnosťou medzinárodného publikovania, nemá význam. Jednak – ako sme ukázali vyššie – chýba daným výstupom už

samotný národný vedecký dosah a na druhej strane existujú desiatky medzinárodných časopisov otvorených výstupom z daného odboru. Ministersky a akreditačne zdôrazňovaná medzinárodná akceptácia vedeckých výstupov z odboru býva veľmi často sprevádzaná kritikou zo strany takýchto národne sa identifikujúcich odborov. Preklad Liesmanna (2009) v našom kontexte navyšiac naštartoval vlnu kritiky zo strany pedagogických akademikov voči všetkému, čo možno chápať ako dôsledok neoliberálnych vzdelávacích politík. Treba brať na vedomie, že akceptovanie výstupov predovšetkým evidovaných v medzinárodných databázach na základe týchto kritik spôsobuje (Chou, 2014a, x):

dôsledky v podobe hegemonie angličtiny; konflikty medzi pedagogickou a výskumnou rolou univerzít; dilemy v definovaní výkonových výstupov výskumu a v ich meraní; problémy v nedostatočnej lokálnej relevantnosti výskumných štúdií...; prehliadanie hodnoty knižných publikácií v humanitných a sociálnych vedách.

S touto kritikou však možno súhlasiť len vtedy, ak národný akademický diskurz dosahuje vysokú akademickú kultúru a disponuje mechanizmami jej kultivácie a kontroly. Tak ako to desaťročia ešte pred prienikom neoliberálnej revolúcie platilo v Liesmannovom kontexte Nemecka a Rakúska, alebo v Anglicku. V týchto krajinách teda existovali alternatívne modely utvárania a udržiavania akademickej kvality, ktoré sa mohli vymedziť voči neoliberálnym transformáciám. Ako hovorí Harley a Lee (1997, s. 1429), v Anglicku existovala tradovaná „neformálna peer review v rámci kolegiálneho systému kontroly“, ktorú práve koncom deväťdesiatych rokov 20. storočia nahrádza „centrálne organizovaná a byrokraticky kontrolovaná procedúra selektivity výskumu“. U nás neexistovali takéto tradičné typy akademickej kultúry. Pozrime sa napríklad na našu monografickú „kultúru“ v oblasti pedagogických vied. V porovnaní s uvedenými krajinami, kde sa táto aj na národnej úrovni zabezpečuje cez prestížnymi vydavateľstvami platené a nezávislé recenzné tímy, stačí u nás každú monografiu vybaviť tromi menami recenzentov nijako nespojených s vydavateľom, v podmienkach v podstate neexistencie na kvalitu orientovaných, či prestížnych vydavateľov. Takže naša monografická produkcia je síce v skutku prebohatá, no so zanedbateľným reálnym národným dopadom a absolútne nestabilnou kvalitou.

Vyššie uvedená výčitka zníženého národného dopadu pod vplyvom publikovania v indexovaných periodikách platí najmä pre tie odbory, ktoré pohltila logika „obseívnej kvantifikácie výskumných výstupov“ (Connell, 2014) a ktoré ju boli schopné v našom prostredí aj absorbovať. V tomto prípade ide najmä o nemonograficky založené prírodné vedy. Tu vskutku aj v našich podmienkach možno v súčasnosti (aj vplyvom nových akreditačných kritérií) hovoriť o „SSCI syndróme“ (Chou, 2014b), ktorý je dôsledkom novej neoliberálnej logiky utvárania kompetitívnych univerzitných a výskumných prostredí (a utvárania kompetitívnych indivíduí, odvodzujúcich svoju akademickú identitu len od schopnosti rýchlo vykazovať impaktované výstupy). Najmä v týchto odboroch zaznamenávame veľmi častý odklon od lokálnych väzieb, využiteľnosti a dopadov spôsobený sústredením sa na dodržiavanie štandardov akademickeho písania a bádania pre medzinárodné časopisy. Ako hovorí Connellová

122 (2014), „veľmi veľké množstvo štúdií podaných do existujúcich časopisov predstavujú nereflektívne opakovania existujúcich výskumných dizajnov... Pre výskumníkov sa stáva nerozumné zastaviť sa a hlboko premýšľať o tom, čo robia...“. Paradoxne sa tak stáva, že niektorí autori s najvyšším medzinárodným impakt faktorom majú nulový národný dosah. Naopak, národne veľmi angažovaný autor, aktívne prezentujúci svoje názory napríklad v dennej, mienkotvornej tlači (čiže s obrovským národným dosahom), je podľa neoliberalných štandardov akademickej práce nevykázateľný, ergo zbytočný... Treba však súčasne brať na vedomie, že významné „národné“ je to, čo má reálny celonárodný impakt a čo na tejto úrovni skutočne rezonuje. Pokladať za „národné“ všetko to, čo vyšlo doma, v domácom jazyku a v domácom vydavateľstve, je falošnou zásterkou neschopnosti maskujúcou bezvýznamnosť nespočetného množstva domácich zborníkov, pseudomonografií a iných bezduchých textov, ktoré v skutočnosti „národ“ vôbec nečíta, takmer hneď po svojom vydaní zapadajú prachom a majú význam len pre tých, ktorým spôsobia nárast početnosti publikačných výstupov.

O „SSCI syndróme“ teda sotva možno hovoriť v prípade odboru predškolská a elementárna pedagogika a v tejto súvislosti nemožno hovoriť ani o existencii základnej akademickej kultúry produkujúcej a udržiavajúcej istú mieru akademických či publikačných štandardov. Naopak, neustále narážame na neetické správanie sa pri vydávaní časopisov a v recenznom konaní³, organizácii konferencií⁴, písaní monografií⁵ či vykazovaní si odborného-metodických výstupov za výstupy vedecké⁶ a pod. Ťažko tu možno hovoriť aj o neoliberalnej výstupovej kompetitívnosti, keď v celom odbore na Slovensku sotva nájdete desať časopiseckých výstupov zodpovedajúcich výstupom z kategórie A, ktoré sú pre potreby akreditácií definované ako výstupy s minimálnym impakt faktorom 0,14.

Systémová neoliberalizácia vysokoškolského sektora však na Slovensku prebieha. Svedčia o tom revidované akreditačné kritériá či ministerské dotačné kritériá podporujúce publikačnú kompetitívnosť a cez výkonové parametre sledujúce najmä ekonomicky racionalizačné ciele. Určite dnes platí, že „evaluácia výskumnej výkonnosti nabrala bezprecedentnú kvantitatívnu dimenziu“ sústrediacu sa na počty výstupov

³ V slovenskom prostredí zaznamenávame dokonca prípady tzv. vyžiadanych citácií či ohlasov ako podmienky úspešného recenzného konania a to dokonca aj v časopisoch s celonárodným pôsobením.

⁴ Ide najmä o predstieranie medzinárodnej dimenzie konferencií angažovaním prednášateľov z ČR či krajín Vyšegradskej štvorky, prezentovaním učiteľských konferencií ako konferencií vedeckých, zrieknutie sa reálneho recenzného konania na vydávané zborníky z konferencií, nevyžadovanie osobnej účasti prednášateľov na konferenciách a pod.

⁵ V ostatnom období sa zvýšil počet vydávaných monografií v zahraničných vydavateľstvách, aby sa deklaroval medzinárodný dosah monografií. Podstatou je však kontrola recenzného konania zo strany autorov či univerzity, niekedy sú dané zahraničné vydavateľstvá afiliované k univerzitám (v podobe tzv. spoločného vydavateľstva) resp. je recenzné konanie a vydávanie priamo financované univerzitami či autorským tímom.

⁶ Typickým príkladom je v komunite predškolskej a elementárnej pedagogiky na Slovensku pozícia časopisov *Predškolská výchova*, *Naša škola*, dokonca aj časopisu *Pedagogické rozhľady* či českého časopisu *Komenský*. Po nazretí do knižničných, vykazovacích a akreditačných profilov pracovníkov z tohto odboru na Slovensku možno konštatovať, že niektorí z nich si výstupy v daných periodikách vykazujú ako vedecké, pričom je úplne zjavné, že dané periodiká tento profil nesledujú.

v indexovaných časopisoch (Chou, 2014a, s. vii). Kritika tohto dôrazu je však zo strany komunity, ktorá nebola ani čiastočne schopná preniknúť do medzinárodného publikačného priestoru, falošná. Naopak, práve v situácii, keď absentuje systematické budovanie tradície vnútornej akademickej kontroly a deklarovanie istej miery medzinárodného prepojenia, môžu byť určité opatrenia ako dôsledky neoliberalnej transformácie vyhodnocovania kvality vysokých škôl paradoxne prínosné – ak by ich daná komunita vnímala ako produktívnu výzvu k zlepšovaniu svojej akademickej úrovne.

1.2 Neoliberálne stratégie prispôsobenia sa

To by si však vyžiadalo personálnu obrodu odboru a zmenu systému prípravy vedeckých pracovníkov v odbore. Inak dané kritériá nemôžu a ani nie sú chápané ako produktívna výzva. Naopak, v situácii, keď je stále ťažšie obhájiť si kvalitu výstupov pracoviska (pretože kvalitné výstupy sa definujú stále explicitnejšie), hľadajú sa ďalšie cesty pre dosiahnutie danej kvality. Cesty, na ktorých sa ukazuje pravá tvár falošných kritikov neoliberalnej správy vzdelávania, pretože tieto cesty bývajú najčastejšie dláždené neoliberalnou racionalitou. Odmietanie istých systémových neoliberalných opatrení tak často sprevádzajú napr. konkrétne aktivity podporujúce neoliberalné chápanie vedeckej produkcie.

Práve v týchto kruhoch totiž často zaznamenávame trhový prístup k vedeckej produkcii, ktorý ponúkajú najmä určité indexované časopisy. Niektoré etablované indexované časopisy len využili akreditačné procedúry orientované na indexované výstupy a zaviedli publikačné poplatky, ktoré podľa daných časopisov slúžia na podporu edičnej, korektorskej či recenznej činnosti. Zároveň znížili svoj vedecký štandard, aby sa prispôbili platiacej klientele vo svojich národných kontextoch tlačenej k publikovaniu. Ide tu o špecifickú formu rozvíjajúceho sa „akademického kapitalizmu“ (Slaughter & Leslie, 1999) spôsobeného neoliberalnou správou vzdelávania.

V našich podmienkach rozposielal v ostatnom období výzvu zameranú na akademikov z oblasti pedagogických vied (na ktorú aj niektorí reagovali) napr. časopis *International Education Studies*, indexovaný v databáze Scopus, ktorý od roku 2013 vychádza mesačne, v roku 2012 vychádzal dvojmesačne, pričom od roku 2008 vychádzal len štvrtročne. Je tu teda zjavná akcelerácia v periodicite vydávania. Teraz teda vychádza 12 čísel ročne (v jednom čísle môže byť až 16 príspevkov!), pričom publikačný poplatok za príspevok je 400 \$. Časopis vydáva privátna organizácia *Canadian Center of Science and Education*, pričom táto vydáva ešte ďalších 44 časopisov z rôznych disciplín. Rozbieha sa tak vydavateľský trh,⁷ pričom okrem etablova-

⁷ Určité prvky sponzorovania publikovania cez náklady na jazykové korektúry sú uplatňované aj jediným do roku 2013 „prístupným“ impaktovaným pedagogickým časopisom v našom priestore – *The New Educational Review*. Ten vychádza síce len štyrikrát ročne, no v rámci jedného čísla uverejňuje až 21 príspevkov. Časopis veľmi rýchlo po zaradení do Web of Science získal aj impact factor, no v aktuálnom období toto postavenie stratil a publikovanie v ňom prestalo byť pre akademikov usilujúcich o výstupy kategórie A zaujímavé. Strata predchádzajúceho postavenia sa dá vysvetliť prejavom sa citačného dopadu len na úzku, národne a inštitucionálne definovanú skupinu akademikov.

124 ných časopisov vznikajú aj časopisy takpovediac na zelenej lúke s tým, že najímajú renomovaných vedcov ako členov redakčných rád a pomerne rýchlo sa dostávajú do indexových a databázových služieb cez zabezpečovanie vzájomného odkazovania medzi najatými autormi s vysokým impakt faktorom. Samozrejme, že univerzitné prostredie často aj za svojich pracovníkov uhrádza poplatky za publikovanie, pretože si tým vylepšuje svoj profil a to nie len publikačný, ale aj odporúčaním, aby autori, publikujúci v indexovaných časopisoch, zároveň odkazovali na práce svojich kolegov (Feller, 2008).

Tento problém začalo vnímať aj naše pedagogické prostredie, keď ho tematizoval vo svojom úvodníku v časopise *Pedagogická orientace* Petr Knecht (2013). Takmer až podvodný charakter majú tie formy publikačného „podnikania“, keď poplatky inkasujú tie časopisy, ktoré predstierajú prestížnu medzinárodnú edičnú radu, deklarujú svoju indexáciu, a po uverejnení príspevkov autori zisťujú, že uvedené skutočnosti neplatia. Na túto skutočnosť často naletia práve autori z pedagogických vied, ktorých „vedecká gramotnosť“ je pomerne nízka (Beall, 2012). Nezriedka sa v rámci zmlúv o publikovaní dokonca vzdávajú dispozičného práva na vlastné texty, ktoré sú pre komerčné účely distribuované ďalej (Butler, 2013).

Toto sú tie dôsledky neoliberalných stratégií, ktoré treba mať na zreteli a ktoré treba zásadne odmietat', ak chceme ešte vôbec hovoriť o zachovaní aspoň nejakej základnej akademickej kultúry a slušnosti. Samozrejme, že z globálneho hľadiska produkujú všetky formy takéhoto publikačného kapitalizmu ďalekosiahle formy akademickej exklúzie, pretože akademici z rozvojových resp. zdrojovo menej podnetných krajín nemajú šancu preniknúť do takto organizovaného publikačného priestoru.⁸ Zároveň majú obmedzený prístup k vedeckým informáciám, pretože nemajú predplatený neobmedzený prístup k fulltextovým databázam časopisov. Systém predplatiteľského podnikania zabíja voľnú cirkuláciu vedeckého poznania, ktorá je typická pre pôvodnú ideu univerzity, a síce prispievať k rozvoju verejného diskurzu (Pirie, 2009).

Je zjavné, že postkomunistická realita je špecifická tým, že preskočila štádium vnútroakademickej kultivácie (najmä v pedagogických vedách) a centrálny režim riadenia kvality prameniáci ešte spreď roku 1989 nahradil aktuálny centrálny neoliberalný režim. V pedagogike tento jav podporovala jej typická politická závislosť, ktorá bránila utváraníu autonómneho vedeckého poznania v odbore (Višňovský, Kaščák & Pupala, 2013).

1.3 Cieľ štúdie

Cieľom tejto štúdie je teda opísať stav medzinárodne orientovanej akademickej publikačnej produkcie slovenských pracovísk gestorujúcich študijné programy v študijnom odbore predškolská a elementárna pedagogika. Sústredili sme sa na sumárne

⁸ Vzniká tým dvojitý depriváčny efekt – medzinárodné časopisy sa stávajú viac uzavreté a menej dostupné, národné časopisy zase strácajú lokálnu podporu či už finančnú alebo prispievateľskú (Erkkilä, 2014).

výstupy týchto pracovísk evidované v tých vedeckých databázach, ktoré sú komunitou humanitných vied považované za ukazovateľ kvality výskumu, a to konkrétne databázy SCOPUS, Web of Science, ERIC a Proquest Central. Tieto databázy možno rozdeliť na dve skupiny – „tvrdšie“ databázy (WoS, Scopus), ktoré sú celosvetovo používané na vyhodnocovanie kvality univerzít či univerzitných pracovísk a sú aj podkladom pre svetové univerzitné rankiny ako *Times Higher Education Supplement*, *Academic Ranking of World Universities* a *Webometrics Ranking* (súhrnne Delgado-Márquez, Hurtado-Torres, & Bondar, 2011) alebo *U21 Ranking of Higher Education Systems*, *SCImago Research Group Institution Ranking*, *University Ranking by Academic Performance*, *The Shanghai Ranking Consultancy*, *The Greater China Ranking*, *National Taiwan University Ranking of Scientific Papers*, *CWTS Leiden Ranking* a ďalšie (sumárne Rauhvargers, 2014). Do prieskumu sme však začlenili aj výstupy v „mäkších“ databázach (najmä Proquest Central, ale aj ERIC), kde sa väčšinou nenachádzajú len medzinárodné impaktované časopisy, ale prítomnosť výstupov v nich naznačuje medzinárodný dosah.⁹

2 Postup získavania údajov a analýzy

V rámci uvedených databáz sme vyhodnocovali početný výskumný súbor pozostávajúci zo zamestnancov vybraných pracovísk (katedier) slovenských univerzít a ich evidované výstupy v uvedených databázach. Vyhodnocovali sme výstupy profesorov, docentov a odborných asistentov¹⁰, ktorí majú na vybraných pracoviskách väčšinový pracovný úväzok. Išlo o zamestnancov 9 katedier profilujúcich sa v oblasti predškolskej a elementárnej pedagogiky zo siedmych slovenských univerzít (tabuľka 1). Špecifikom tejto analytickej sondy je skutočnosť, že ako jej autori sa súčasne stávame objektmi výskumu, keďže prislúchame k jednému z vyhodnocovaných pracovísk. Zároveň však treba uviesť, že motivácia k realizácii tejto sondy vyplynula najmä zo skutočnosti, že dvaja zo spoluautorov tejto štúdie sú členmi pracovnej skupiny Akreditačnej komisie pre pedagogické vedy. Štúdia preto má prispieť k dôkladnejšiemu poznaniu situácie na slovenských univerzitách v danom vednom odbore a v jednom vybranom ukazovateli.

⁹ Naše porovnanie univerzitných pracovísk slúži najmä národným účelom a smeruje do vnútra rozvinutosti odboru v národnom kontexte. Samozrejme, že sa objavujú indicie k medzinárodnému porovnaniu, minimálne s ČR či krajinami s obdobnou históriou ako je tá naša. Štúdiu ešte väčšieho rozsahu v spojitosti s juhoamerickými krajinami a výstupovo viazanú na databázu Scopus realizovali Feyen a Van Hoof (2013). Web of Science bola zase jedným zo zdrojov medzinárodného porovnania vedeckých výstupov Nemecka, Spojeného kráľovstva a Spojených štátov amerických (Münch & Schäfer, 2014).

¹⁰ Do výskumného súboru sme nezaraďovali študentov doktorandského štúdia. Ich zaradenie, vzhľadom na takmer úplnú absenciu výstupov v databázovaných periodikách, nebolo podstatné. Dominantným dôvodom nesledovania tejto skupiny však bola ich nestabilita v personálnej matici jednotlivých pracovísk, čiže ich veľmi nízky podiel na dlhodobom budovaní kultúry pracoviska. V prípade profesorov, docentov a odborných asistentov sme pri vyhodnocovaní výstupov brali do úvahy ich celokariérnu vedeckú produkciu, keďže tá ako celok tvorí ich publikačný profil a teda aj potenciál, ktorý rozvíjajú na svojom aktuálnom pracovisku.

Každá z uvedených univerzít ponúka študentom štúdium v študijných programoch odboru predškolská a elementárna pedagogika. Katolícka univerzita v Ružomberku ponúka štúdium až na dvoch katedrách podobného zamerania, a to na katedre predškolskej a elementárnej pedagogiky a na katedre predškolskej a elementárnej pedagogiky sociálne znevýhodnených skupín. Obdobne je na tom aj Univerzita J. Selyeho v Komárne, ktorá realizuje štúdium daných programov prostredníctvom katedry predškolskej pedagogiky a katedry pedagogiky. Na Trnavskej univerzite zabezpečuje študijný odbor predškolská a elementárna pedagogika katedra školskej pedagogiky, na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre ide o katedru pedagogiky. Do výskumu sme teda zaradili tie katedry (Tabuľka 1), ktoré sa dominantne podieľajú na realizácii programov v danom študijnom odbore¹¹. Výskumný súbor tvorilo 122 akademických pracovníkov.

Tabuľka 1 Tabelárne vyjadrenie počtu zamestnancov vyhodnocovaných katedier

Univerzita	Katedra	Počet zamestnancov ¹²
Univerzita Komenského v Bratislave	Katedra predprimárnej a primárnej pedagogiky	11
Trnavská univerzita v Trnave	Katedra školskej pedagogiky	16
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	Katedra pedagogiky	27
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky	20
Katolícka univerzita V Ružomberku	Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky	14
Katolícka univerzita v Ružomberku 2	Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky sociálne znevýhodnených skupín	12
Prešovská univerzita v Prešove	Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky a psychológie	15
Univerzita J. Selyeho v Komárne	Katedra predškolskej a primárnej pedagogiky	9
Univerzita J. Selyeho v Komárne 2	Katedra pedagogiky	3

¹¹ V slovenských podmienkach predstavuje študijný odbor širšiu definičnú kategóriu opierajúcu sa o centrálnu stanovenú sústavu študijných odborov. Na základe tejto sústavy a v nich definovaných študijných odboroch si vysoké školy vypracúvajú konkrétne študijné programy s konkrétnejšou profiláciou, ako je študijný odbor. Tak napríklad v rámci študijného odboru predškolská a elementárna pedagogika majú fakulty spravidla v bakalárskom štúdiu akreditované študijné programy s identickým (ale i iným názvom), v rámci magisterského štúdia majú zase spravidla študijný program učiteľstvo pre primárne vzdelávanie a študijný program predškolská pedagogika.

¹² Vyhodnotenia sa podľa údajov v tabuľke síce zúčastnilo až 125 zamestnancov, no do analýzy bolo zaradených len 122 z nich. Hlavným dôvodom prečo traja zamestnanci – konkrétne zamestnanec Prešovskej univerzity, Katolíckej univerzity v Ružomberku a Univerzity J. Selyeho v Komárne – neboli súčasťou porovnávania, je skutočnosť, že v týchto prípadoch išlo o „najímanie“ garantov študijných programov z iných krajín za účelom akreditácie týchto programov.

Údaje o zamestnancoch príslušných katedier sme získali z verejných zdrojov, v niektorých prípadoch, ktoré si vyžadovali spresnenie, aj prostredníctvom telefonickú komunikáciu so sekretariátom konkrétnych pracovísk. Vyhodnotenie sa vzťahuje k januáru 2014. Vo výskume neboli zohľadnené evidované úvodníky, pretože tie netvorí vedeckú produkciu. Taktiež neboli zohľadnené evidované abstrakty.¹³ Do vyhodnotenia boli zaradené recenzované časopisecké štúdie, kapitoly v monografiách, monografie a príspevky z evidovaných zborníkov.¹⁴ Predmetom analýzy a vyhodnotenia nebol jazyk evidovaných výstupov, no možno konštatovať dominantnosť anglického jazyka.¹⁵ Pre zvýšenie reliability vyhodnotenia bolo potrebné zber dáť niekoľkokrát v tíme autorov zopakovať. Počas realizácie zberu sme narazili na viaceré otázky, na ktoré si bolo treba zodpovedať.

Išlo napr. o otázku *menovcov*. Tá spočívala v tom, že databáza uverejňovala príspevky od viacerých zamestnancov rovnakého mena, ktorí sa však vo väčšine prípadov venovali inej vednej, s predškolskou a elementárnou pedagogickou nesúvisiacej disciplíne. Vzhľadom na zabezpečenie korektných údajov bolo preto potrebné detailne preštudovať obsahy evidovaných príspevkov. S tým súvisia *nekompletné informácie o autorovi*. Nie všetci akademici mali pri sebe uvedené, pod akou inštitúciou resp. univerzitou pôsobia. Situáciu tiež komplikovali *rodné priezviská* zamestnankýň, ktoré ich na stránke svojej katedry neuvádzali. Dodatočne tak bolo potrebné dané skutočnosti dohľadať. Ďalším problémom boli *viaceré kontá jedného zamestnanca*. Tento stav sa týkal osôb vykonávajúcich vedecko-výskumnú činnosť pod hlavičkou viacerých inštitúcií. Týkal sa najmä tých zamestnancov, ktorí pracujú alebo kedysi

¹³ Mimo rámec tejto štúdie stoja výsledky jednotlivých pracovísk v kategóriách citácií evidovaných v uvedených databázach. Išlo by tu o samostatnú výskumnú úlohu, ktorá by v určitých aspektoch nebola súmerateľná s predloženou analýzou. Je to najmä preto, lebo databázy ERIC a Proquest nie sú primárne databázy citačné (Proquest však umožňuje v rámci vyhľadávacej činnosti zadať citovaného autora). Autorský ohlas v podobe samostatných poddatabáz orientovaných na vyhodnocovanie tohto ukazovateľa uvádzajú najmä databázy Scopus a WoS. Preto aj v slovenských knižničných kategóriách publikačnej činnosti tvoria ohlasy z oboch databáz samostatne sledované kategórie.

¹⁴ Najväčšie zastúpenie mali vo výskumnom súbore časopisecké štúdie, následne príspevky z evidovaných zborníkov, kapitoly v monografiách a na koniec monografie. Najmä databázy WoS a ERIC zohľadňujú aj konferenčné príspevky, kapitoly v monografiách a aj monografie (v rámci svojich poddatabáz špecializovaných práve na tieto typy výstupov).

¹⁵ Nie je však pravdou, že do výstupov pracovísk vstupujú výhradne len výstupy v anglickom jazyku. Okrem niekoľkých výstupov v iných svetových jazykoch je najmä pre túto akademickú komunitu bežné publikovanie aj v slovenskom jazyku v rámci evidovaných národných periodík. V prípade databázy Scopus je najnovšie takýmto priestorom časopis *Orbis Scholae*. Evidované výstupy z tohto časopisu však do prezentovaného vyhodnotenia nevstupovali. V oblasti pedagogických vied v čase vyhodnocovania neexistovala v česko-slovenskom prostredí ďalšia obdobná platforma evidovaná v databázach WoS, Scopus a ani ERIC. V prípade databázy Proquest ako najprístupnejšej databázy je do nej zaradený slovenský časopis *Journal of Pedagogy* (vychádza len v angličtine na PdF TU v Trnave) a *Technology of Education* (vychádza v angličtine na UKF v Nitre), v prípade českého prostredia je to *Pedagogická orientace*, *Studia Paedagogica* (oba sú otvorené angličtine, češtine aj slovenčine) a od roku 2014 aj časopis *Sociální pedagogika* (nevstupoval však do vyhodnotenia). Niektorým vyhodnocovaným autorom sa však podarilo svojimi pedagogickými výskumami preniknúť aj do evidovaných (a niekedy aj vysoko indexovaných) periodík z iných vedných oblastí (sociológia, psychológia, etnológia...) vychádzajúcich v anglickom, ale aj slovenskom a českom jazyku.

128 pracovali pre nejaký z útvarov Slovenskej akadémie vied alebo pri spolupráci s inou, najčastejšie zahraničnou univerzitou, poprípade inštitúciou.

Špecifickým faktorom porovnávania uvedených pracovísk zostáva kvalifikačná štruktúra ich pracovníkov v zmysle ich odbornej profilácie. Pracoviská nie sú totiž v tomto ohľade úplne homogénne. Personálne môžu byť obsadené pracovníkmi s čistou pedagogickou orientáciou, niekde absorbujú do svojej zostavy psychológov či špeciálnych pedagógov alebo aj niektorých odborových didaktikov pôsobiacich v študijných programoch predškolskej a elementárnej pedagogiky. Túto rôznorodosť sme pri spracúvaní štúdie akceptovali a vyhodnocovali sme všetky výstupy z odboru predškolská a elementárna pedagogika ako aj z príbuzných odborov spolupodieľajúcich sa na utváraní jeho jadra. Určujúcou bola skutočnosť, že ide o pracoviská, ktoré či už svojim pomenovaním alebo definovaním svojej profilácie deklarujú primárnu príslušnosť k sledovanému odboru alebo gestorskú zodpovednosť za ich realizáciu.

3 Výsledky

3.1 Celková produkcia vo všetkých štyroch databázach

V tomto sumárnom vyhodnotení sú zahrnuté všetky výstupy, teda aj tie, ktoré sa vyskytli súčasne v dvoch a viacerých databázach. Výsledky poukazujú na priepastný rozdiel medzi pracoviskami na Slovensku, no taktiež aj na značný rozdiel medzi najproduktívnejším a druhým najproduktívnejším pracoviskom.

Ak sa opakujúce sa výstupy vo viacerých databázach zarátali len raz, výsledky zrealizovali najmä vzťahy medzi pracoviskami od druhého miesta nižšie, kde sa UKF, UMB a PU ukázali ako výkonovo porovnateľné a výstupovo viac tesne spojené.

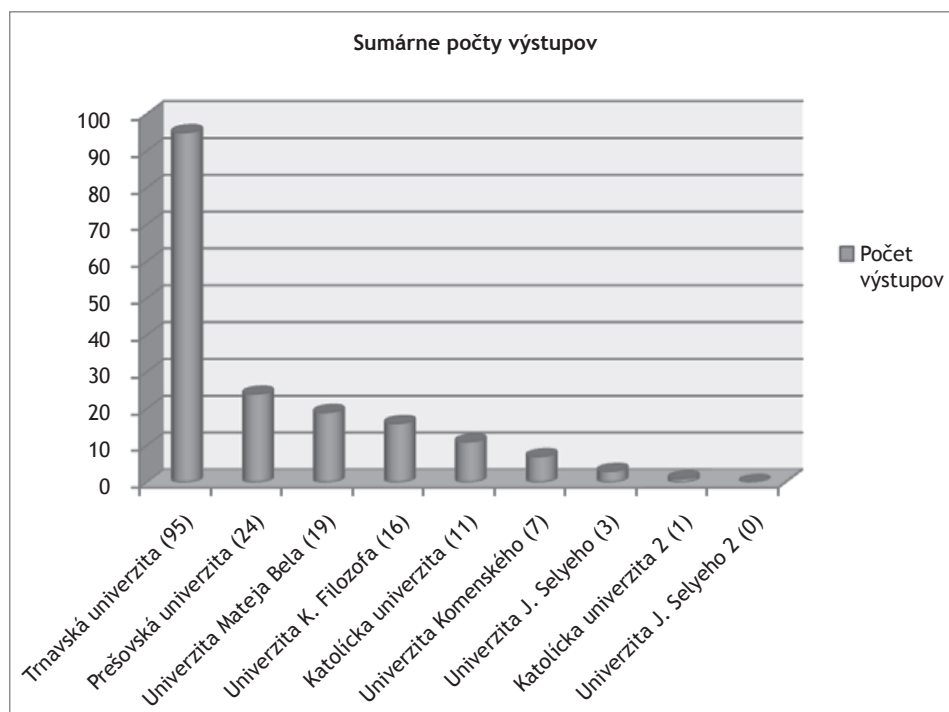
Ako sme uviedli vyššie, údaje, z ktorých čerpajú medzinárodné systémy vyhodnocovania kvality publikačnej činnosti a univerzitné rankingy, sú databázy Scopus a WoS. Aj v prípade výstupov v týchto databázach existujú na Slovensku medzi pracoviskami priepastné rozdiely.

V rámci databázy WoS sme analyzovali aj množstvo príspevkov uverejnených v poddatabáze Current Contents Connect, teda v karentovaných zdrojoch. Výstupy v tejto poddatabáze sa z medzinárodného pohľadu považujú za najprestížnejšie, pretože väčšinou združuje časopisy s vyšším impakt faktorom. Takto sú dané výstupy vnímané aj v rámci aktuálnych akreditačných procedúr na Slovensku.

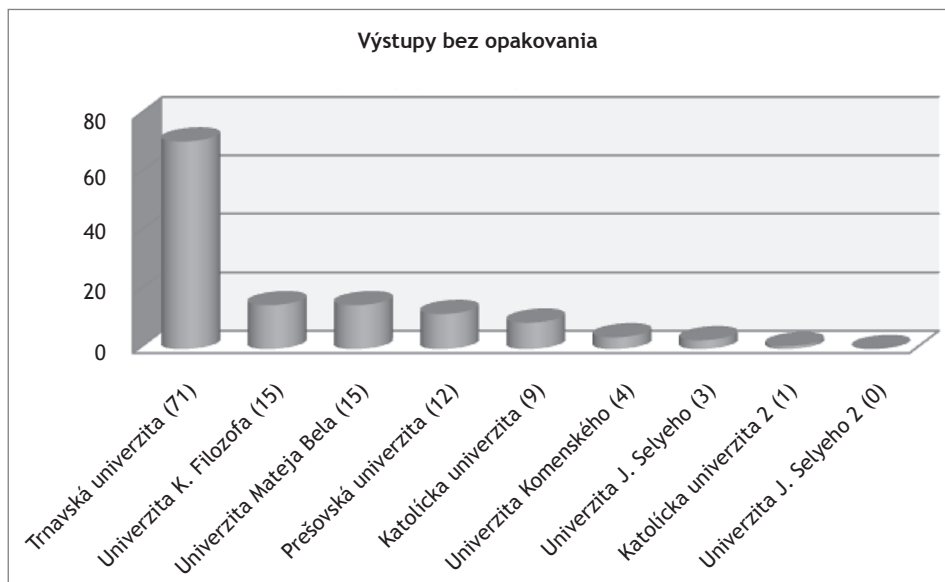
V prípade viac dostupných (Proquest) a profesijne orientovaných databáz (ERIC) prekvapujú pomerne nízke sumárne počty výstupov. Databáza ERIC sa prioritne orientuje na vysoko kvalitné výstupy publikované v anglickom jazyku výhradne z oblasti pedagogických vied. Možno ju tak považovať za profesijne orientovanú a úrovňovo vyššiu v porovnaní s databázou Proquest.

V prípade najľahšie dostupnej databázy Proquest už možno vidieť rovnomernejšiu distribúciu výstupov medzi pracoviskami. Tá je spôsobená aj tým, že v uvedenej da-

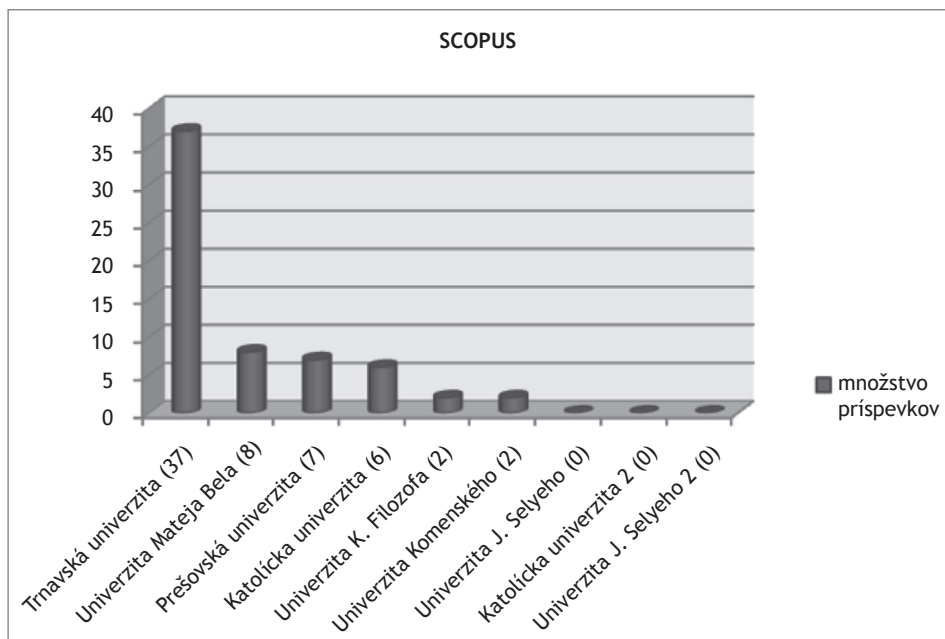
tabáze sú evidované aj časopisy vydávané v česko-slovenskom prostredí akceptujúce aj príspevky v slovenčine resp. češtine (*Pedagogická orientace*, *Studia Paedagogica*) a časopisy vydávané aj dvoma vyhodnocovanými univerzitami (TU – *Journal of Pedagogy*, UKF – *Technology of Education*). Tieto dva ostatné časopisy však akceptujú len príspevky v anglickom jazyku, čiže výstupy z nich sú indikátorom širšieho medzinárodného dopadu ako v prípade časopisov publikujúcich príspevky v slovenskom resp. českom jazyku.

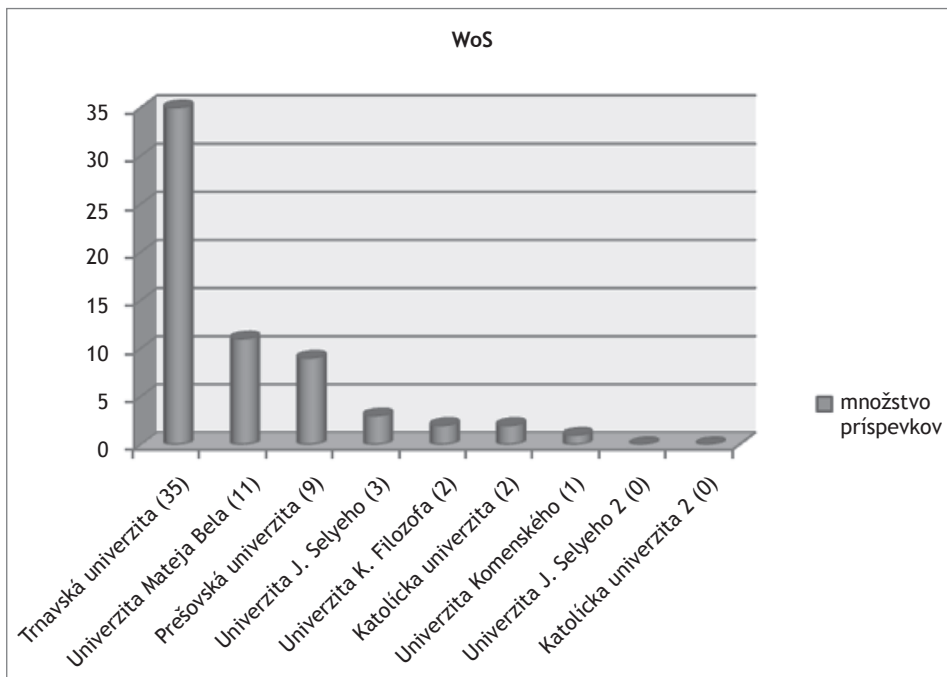
Obrázok 1 Sumárne počty výstupov evidovaných v časopiseckých databázach u sledovaných katedier daných univerzít

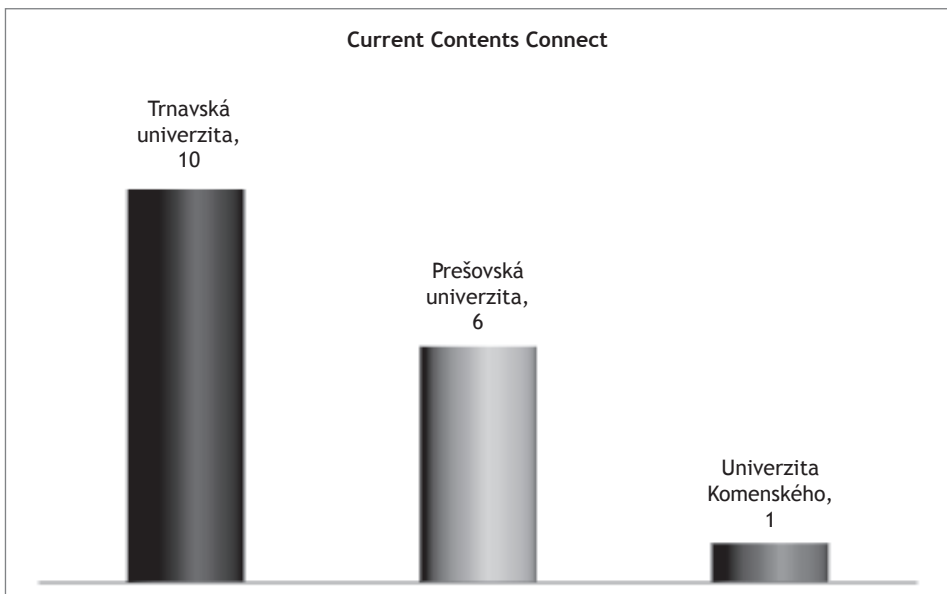
Obrázok 2 Počty výstupov vo všetkých databázach bez opakovania u sledovaných katedier daných univerzít

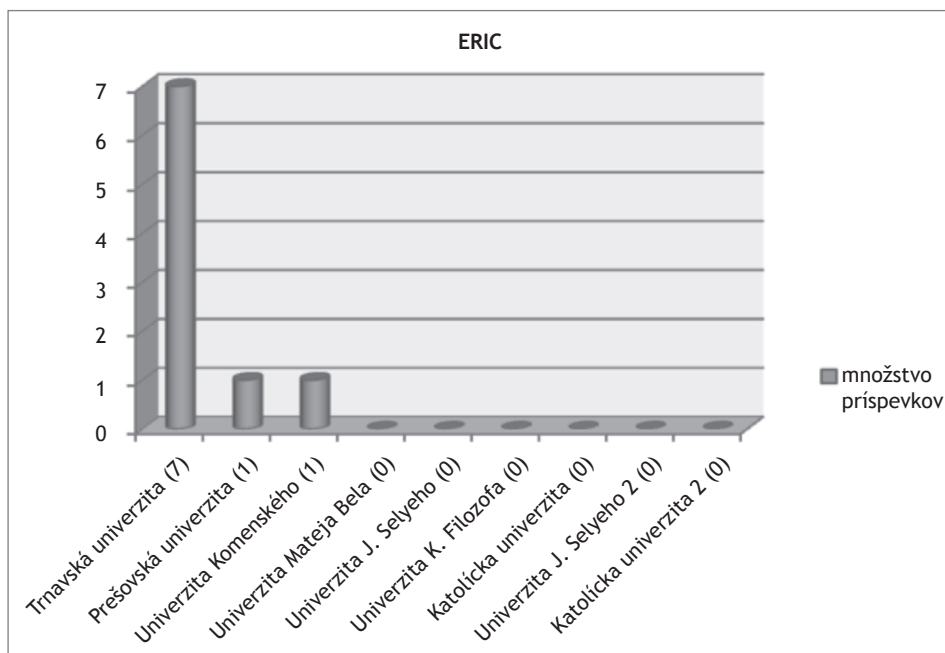
Obrázok 3 Výstupy v databáze SCOPUS u sledovaných katedier daných univerzít

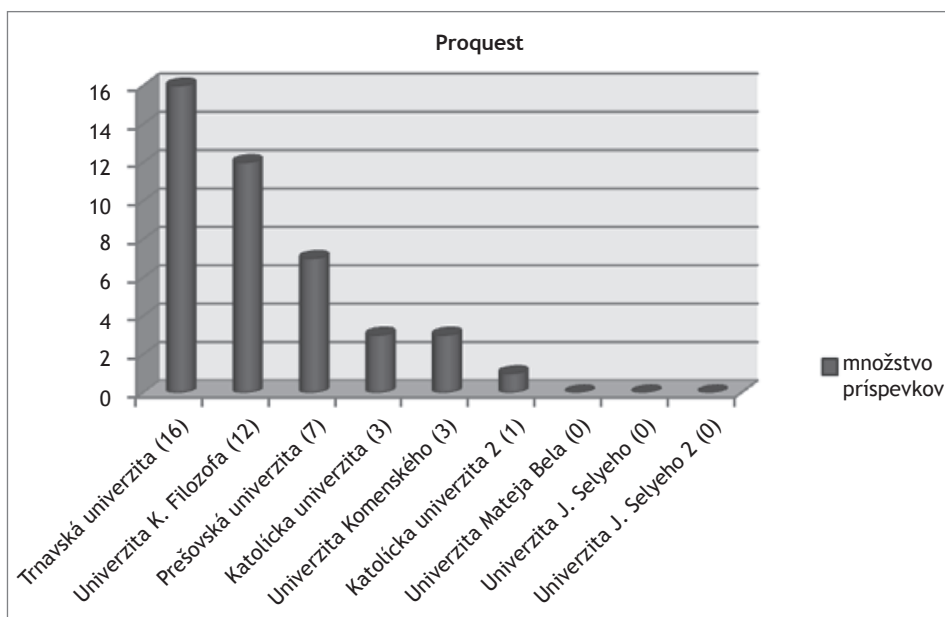
Obrázok 4 Výstupy vo WoS u sledovaných katedier daných univerzít

Obrázok 5 Výstupy v CCC u sledovaných katedier daných univerzít

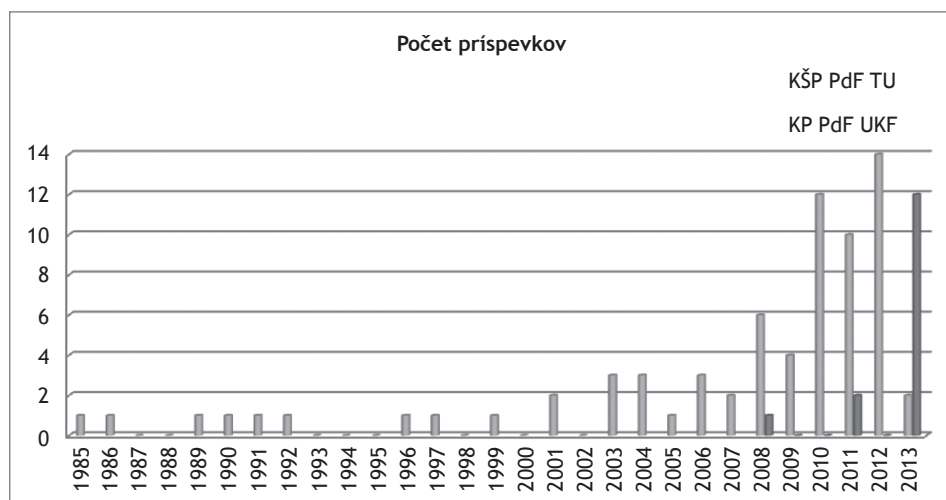
Obrázok 6 Výstupy v databáze ERIC u sledovaných katedier daných univerzít

Obrázok 7 Výstupy v databáze Proquest Central u sledovaných katedier daných univerzít

3.2 Výstupová akcelerácia?

Po zohľadnení časového kontinua vo vzťahu k počtu výstupov prekvapí, že aj napriek národným tlakom na zvyšovanie úrovne vedeckej produkcie v odbore, možno z celoslovenského hľadiska stále hovoriť o stagnácii. Na Slovensku sú len dve pracoviská (TU a UKF), ktoré rádovo zvýšili počty svojich výstupov evidovaných v medzinárodných databázach za ostatných 5 rokov, pričom údaje z roku 2013 možno brať za smerodajné len čiastočne vzhľadom na to, že najmä do vyšších databáz bývajú tieto nahrávané až v priebehu roku 2014. Rozdiel je však v tom, že zatiaľ čo TU akceleruje najmä v oblasti tvrdších výstupov, UKF zase v oblasti mäkkších.

Obrázok 8 Výstupy pracovníkov Katedry školskej pedagogiky PdF TU v Trnave a Katedry pedagogiky PdF UKF v Nitre v časovej osi

4 Diskusia

Schopnosť výstupov z vybraného odboru preniknúť do medzinárodného publikačného prostredia je v rámci Slovenska veľmi nízka a zároveň veľmi rozdielna. Musíme konštatovať, že v prípade vybraných pracovísk UK v Bratislave, KU v Ružomberku a UJS v Komárne je táto schopnosť takmer nulová a neobjavujú sa tu ani žiadne pozitívne trendy.

Ďalšiu, pomerne vyrovnanú skupinu tvoria pracoviská UMB v Banskej Bystrici, UKF v Nitre a PU v Prešove, ktoré majú celkovo nízke, no zo sumárneho hľadiska veľmi podobné výsledky, pričom PU disponuje z tejto skupiny najväčším počtom „najtvrdších výstupov“ (CCC), UMB najvyšším počtom „tvrdších“ výstupov (Scopus, WoS) a UKF najvyšším počtom mäkkých výstupov (Proquest), ktoré však vykazuje

134 najmä v ostatnom období a tak spomedzi daných pracovísk má aj najvyššiu publikačnú akceleráciu.

Samostatnú kategóriu predstavuje TU v Trnave, ktorá má rádovo najvyššie počty výstupov vo všetkých vyhodnocovaných kategóriách a predstavuje tak istý ostrov „pozitívnej deviácie“ v slovenskom prostredí. Na časovej osi sa pritom ukazuje, že toto pracovisko má najdlhšiu tradíciu vo vykazovaní databázovaných publikačných výstupov s ich kontinuálnym pribúdaním od roku 2005. Asi len v tomto prípade tak možno hovoriť o kontinuálnom budovaní akademickej publikačnej kultúry smerujúcej k medzinárodnej akceptácii, aj keď ani v prípade tohto pracoviska nemožno hovoriť o úplne štandardnej kompatibilitate s vyspelým zahraničným prostredím.

V medzinárodnom priestore sa totiž vedecké výstupy z oblasti predškolskej a elementárnej pedagogiky ničím nelíšia (ani počtom výstupov a ani kvalitatívne) od výstupov z ďalších sociohumanitných vied. Na Slovensku však, aj v prípade tých najlepších pracovísk, tomu tak nie je a súvisí to s dlhodobou medzinárodnou izoláciou odboru. Cestou nápravy tohto stavu je dôsledná akademická kultivácia prostredia, či už podporovaním utvárania mechanizmov neformálnej akademickej kontroly alebo dôsledným sledovaním napĺňania akreditačných kritérií, ktoré môže viesť k podporovaniu kvality.

Akreditačné kritériá v prípade akreditácie magisterských študijných programov v odbore totiž hovoria: „Vysoká škola musí preukázať nepretržitú výskumnú činnosť alebo umeleckú činnosť svojich pracovísk v problematike študijného odboru akceptovanú na medzinárodnej úrovni...“ V prípade doktorandských programov sa hovorí: „Vysoká škola musí v porovnaní s požiadavkami na druhý stupeň preukázať navyše nepretržitú medzinárodne akceptovanú výskumnú alebo umeleckú činnosť svojich pracovísk v problematike študijného programu v takej miere, aby študenti aktívnou účasťou mohli získať nové poznatky alebo umelecké výkony, ktoré akceptuje príslušná medzinárodná vedecká alebo umelecká komunita.“ (Kritériá akreditácie študijných programov vysokoškolského vzdelávania, 2013, s. 3–4)

Je úplne zjavné, že ak zoberieme tieto kritériá vážne, tak by tri univerzity na Slovensku mohli obhájiť práva výlučne a maximálne na realizáciu bakalárskych študijných programov v odbore (ich výstupy sú len národne akceptované), tri univerzity na realizáciu programov magisterských (majú aspoň minimálnu mieru medzinárodnej akceptácie) a len jedna univerzita na program doktorandský (medzinárodná akceptácia totiž musí byť „nepretržitá“, ergo mať istú časovú kontinuitu), nehovoriac o získaní a obhájení práv na uskutočňovanie habilitačných konaní a konaní na vymenúvanie profesorov v danom odbore. A to berieme do úvahy skôr vnútrošlovenské faktory, pretože ak by sme mali brať do úvahy faktory realizácie daných programov na univerzitách v zahraničí, museli by sme zvoliť ešte prísnejší meter. Otvára sa tým aj otázka, koľko takýchto programov Slovensko potrebuje.

5 Záver – dôsledky a perspektívy

Je možné, že ak by sme podobnému hodnoteniu vystavili aj ďalšie príbuzné odbory z oblasti pedagogických vied alebo všeobecne z humanitných a sociálnych vied, dopracovali by sme sa (v pedagogike takmer s určitosťou) k podobným záverom. Minimálne však vieme dokladovať, že vedecký potenciál sledovaného odboru nie je v zmysle štandardných kritérií vôbec silný a jeho prepojenosť s medzinárodnou sieťou je veľmi nízka. Požiadavky na vedecký potenciál, ktoré sú vyjadrené na akreditáciu programov pre vyššie ako bakalárske študijné programy, sú pre viaceré pracoviská ťažko splniteľné, čo inak povedané znamená, že vedecká kapacita týchto pracovísk nie je na takej úrovni, aby sa zúročila vo vzdelávaní založenom na akceptovateľnom vedeckom programe týchto pracovísk.

Tento deficit (alebo prosto stav týchto pracovísk) sa ako špecifický fenomén ukazuje vtedy, keď ho dáme do súvislosti so skutočnosťou, že sa spája s vysokoškolskou prípravou učiteľov (v tomto prípade najmä pre primárne vzdelávanie). Téza o tom, že kvalita učiteľského vzdelávania sa zachová alebo udrží tým, že sa toto vzdelávanie realizuje na univerzitnej pôde v rámci magisterského vzdelávania, sa zrazu stáva spochybniteľná alebo otázna. Nie tézou samotnou, ale skutočnosťou, ktorá sa za ňou skrýva. Totiž pracoviská, ktoré magisterské (ale i vyššie) programy u nás poskytujú, v mnohých prípadoch nespĺňajú podmienky vedeckého profilu, ktoré by sa očakávali na spôsobilosť realizovať programy v tomto stupni vysokoškolského vzdelávania. Magisterské vzdelanie získané na týchto pracoviskách nie je dokázateľne založené na podmienkach, ktoré reprezentujú kvalitné univerzitné prostredie. Magisterské (a vyššie) tituly a kvalifikácie založené na nich sú potom z princípu spochybniteľné, pretože im chýba reálny, požadovaný medzinárodne akceptovateľný a štandardný vedecký background. Udržiavanie magisterského (a vyššieho) vzdelávania tam, kde mu chýbajú vzťažné vedecké kapacity, je potom skôr výsledkom interných politických tlakov sebaobraňujúceho sa vnútrouniverzitného prostredia a nie prirodzeným dôsledkom ich akademického potenciálu. Ak stále berieme do úvahy predpoklad, že kvalita vysokoškolského vzdelávania sa priamo úmerne spája s kvalitou vedeckej produkcie, tak na univerzálnu a masovú produkciu učiteľov magistrov by sme si vlastne museli ešte len počkať. Ich súčasné vzdelávanie na príslušnom stupni vysokoškolského vzdelávania je v niektorých prípadoch skôr formálne, umelo udržiavané, stojace mimo požadovaných štandardov vedeckých kapacít na zabezpečenie takéhoto stupňa vzdelávania. V opačnom prípade už ostáva len možnosť potvrdiť súčasnú prax a v zmysle platných, vyššie citovaných kritérií akreditácií skonštatovať, že na prípravu učiteľov (tu primárneho vzdelávania) postačuje také vzdelávanie, ktoré sa spája s podmienkami pracovísk zodpovedajúcim požiadavkám pre bakalárske štúdium. Túto skutočnosť však nechceme akceptovať, práve naopak. Naša analýza vôbec nesmeruje k otázke, či by učitelia primárneho (alebo aj predprimárneho) vzdelávania mali alebo nemali mať magisterské vzdelanie. Zvyšovanie kvalifikačných požiadaviek je všeobecný a nezastaviteľný trend. Problémom je však väzba poskytovateľov kvalifikácie na univerzitné prostredie a vedecké poznanie, v tomto prípade medzinárodne

136 akceptované vedecké výstupy, ktoré v prípade akreditácie pracovísk poskytujúcich magisterské programy (a vyššie) na Slovensku majú tvoriť najpodstatnejšie kritérium hodnotenia vysokých škôl. Slovensko ide cestou umelého zvyšovania vedeckého statusu organizácií poskytujúcich takéto vzdelávanie, čo – ako sme ukázali – nezodpovedá realite. Napr. v Rakúsku sa vzdelávanie učiteľov primárneho vzdelávania ponechalo na pleciach neuniverzitných pracovísk (pedagogické vysoké školy), no podľa novej legislatívy sa magisterské vzdelávanie v rámci týchto inštitúcií musí programovo previazať s medzinárodne akceptovanými univerzitnými inštitúciami. Výskumný potenciál sa tu nezastiera, skôr sa akceptuje rozdelenie kompetencií.

Slovenská cesta je hmlistá a z hľadiska kvality vedeckej produkcie máme čo robiť s prílišnou kvalitatívnou odlišnosťou príslušných a pre pedagogické fakulty profilových pracovísk. Pritom ich potenciálna selekcia na základe príslušných kritérií sa nepochybne môže udiat celkom mimo mocenských a politických tlakov, podozrení a rozhodnutí, môže sa udiat čisto na úrovni striktného a objektívneho dodržiavania stanovených kritérií, ako sú sformulované pre procesy akreditácií. Tie, ako sme už spomínali vyššie, môžu byť pre príslušné pracoviská skôr pozitívnym tlakom na zvýšenie kvality vedeckej práce, nie ich nezmyselným zaťahovaním do pravidiel bujnejúceho akademického kapitalizmu, ako to chcú vidieť najmä tí, pre ktorých je medzinárodný rozmer ich práce úplne cudzí.

Môžeme však aj akceptovať existujúcu sieť sledovaných pracovísk či všeobecne pedagogických fakúlt. Potom rozdielnosť, ktorá z ich porovnaní vyšla, je dobrým východiskom na hierarchickú distribúciu kompetencií v univerzitnom vzdelávaní v danom odbore v zmysle práv na realizáciu študijných programov v jednotlivých stupňoch vysokoškolského vzdelávania a v právach na kvalifikačné postupy na docentov a profesorov v danom odbore – práve tak, ako sme to už ukázali vyššie. To by sme však museli opustiť predsudok, že všetci sú si rovni už len príslušnosťou k univerzitám a dosiahnutím všetkých i tých najvyšších akademických titulov, hodností a postavení. Neoliberálne tlaky nás konfrontujú s medzinárodnými kritériami a štandardami, a tie pre našu akademickú kultúru môžu byť nanajvýš užitočné a prospešné. Ich spochybňovanie je opätovným únikom do zatuchnutých ulít predstieraného akademizmu. Požiadavky na medzinárodnú kvalitu vedeckej práce sú jasné, paradoxne nám ešte ostáva od základov sa vysporiadať s kritériami pre slušné zaobchádzanie s kategóriou (celo)národne vplyvnej akademickej práce.

Literatúra

- Beall, J. (2012). Predatory publishers are corrupting open access. *Nature*, 489(7415), 179.
- Butler, D. (2013). Investigating journals: The dark side of publishing. *Nature*, 495(7442), 433–435.
- Chou, C. P. (Ed.). (2014a). *The SSCI Syndrome in higher education. A local or global phenomenon*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Chou, C. P. (2014b). Why the SSCI Syndrome is a global phenomenon? In C. P. Chou (Ed.), *The SSCI Syndrome in higher education. A local or global phenomenon* (s. vii–xvi). Rotterdam: Sense Publishers.

- Connell, R. (2014). *Neoliberalism and higher education: The Australian case*. Dostupné z <http://www.isa-sociology.org/universities-in-crisis/?p=994>.
- Delgado-Márquez, B. L., Hurtado-Torres, N. E., & Bondar, Y. (2011). Internationalization of higher education: Theoretical and empirical investigation of its influence on university institution rankings. *Revistade Universidad y Sociadadel Conocimiento*, 8(2), 265–284.
- Erkkilä, T. (2014). Global university rankings, transnational policy discourse and higher education in Europe. *European Journal of Education*, 49(1), 91–101.
- Feller, I. (2008). Neoliberalism, performance measurement, and the governance of American academic science. *Research & Occasional Paper Series: CSHE.13.08*. Berkeley: University of California.
- Feyen, J., & Van Hoof, H. B. (2013). An analysis of the relationship between higher education performance and socio-economic and technological indicators: The Latin American case study. *MASKANA*, 4(2), 1–20.
- Harley, S., & Lee, F. (1997). Research selectivity, managerialism, and academic labour process: The future of non-mainstream economics in U.K. universities. *Human Relations*, 50(11), 1427–1460.
- Hošťáková, K. (2014). *Obsahová analýza vedeckých štúdií z oblasti predprimárneho vzdelávania v českých a slovenských vedeckých pedagogických časopisoch* (bakalárska práca). Trnava: PdF TU.
- Knecht, P. (2013). Už jste se setkali s predátorem? (editorial). *Pedagogická orientace*, 23(3), 277–278.
- Kritériá akreditácie študijných programov vysokoškolského vzdelávania*. Bratislava: MŠVVaŠ SR, 2013. Dostupné z <http://www.minedu.sk/data/files/2545.pdf>.
- Liesmann, K. (1999). *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění*. Praha: Academia.
- Münch, R., & Schäfer, L. O. (2014). Rankings, diversity and the power of renewal in science. A comparison between Germany, the UK and the US. *European Journal of Education*, 49(1), 60–76.
- Pirie, I. (2009). The political economy of academic publishing. *Historical Materialism*, 17(3), 31–60.
- Průcha, J. (2011). Diagnostika komunikačného vývoje predškolských detí. In T. Janík, P. Knecht, & S. Šebestová (Eds.), *Smišený design v pedagogickém výzkumu* (s. 157–161). Brno: Masarykova univerzita.
- Rauhvargers, A. (2014). Where are the global rankings leading us? An analysis of recent methodological changes and new developments. *European Journal of Education*, 49(1), 29–44.
- Slaughter, S., & Leslie, L. L. (1999). *Academic capitalism: Politics, policies, and the entrepreneurial university*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Višňovský, E., Kaščák, O., & Pupala, B. (2012). Pedagogický dualizmus teoretického a praktického: historické pozadie a súčasné ilúzie. *Pedagogická orientace*, 22(3), 305–335.

doc. PaedDr. Ondrej Kaščák, PhD.
Trnavská univerzita v Trnave, Pedagogická fakulta
Priemyselná 4, 918 43 Trnava, Slovensko
Slovenská akadémia vied, Centrum pedagogického výskumu ÚVSK
Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava, Slovensko
okascak@truni.sk

prof. PhDr. Branislav Pupala, CSc.
Trnavská univerzita v Trnave, Pedagogická fakulta
Priemyselná 4, 918 43 Trnava, Slovensko
Slovenská akadémia vied, Centrum pedagogického výskumu ÚVSK
Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava, Slovensko
branislav.pupala@truni.sk

doc. PhDr. Oľga Zápotočná, CSc.
Trnavská univerzita v Trnave, Pedagogická fakulta
Priemyselná 4, 918 43 Trnava, Slovensko
Slovenská akadémia vied, Centrum pedagogického výskumu ÚVSK
Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava, Slovensko
zapotocna@savba.sk

Mgr. Veronika Lehotská
Trnavská univerzita v Trnave, Pedagogická fakulta
Priemyselná 4, 918 43 Trnava, Slovensko
veroleho@gmail.com